

Judikatūras krājums

Lieta C-87/22

**TT
pret
AK**

(*Landesgericht Korneuburg* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (ceturrtā palāta) 2023. gada 13. jūlija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Jurisdikcija vecāku atbildības jomā – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 10. un 15. pants – Lietas nodošana citas dalībvalsts tiesai, kas ir labākā situācijā lietas izspriešanai – Nosacījumi – Tās dalībvalsts tiesa, uz kuru bērns ir nelikumīgi aizvests – Hāgas 1980. gada konvencija – Bērna labākās intereses

1. *Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde laulības lietās un lietās par vecāku atbildību – Regula Nr. 2201/2003 – Jurisdikcija vecāku atbildības jomā – Lietas nodošana tiesai, kas ir labākā situācijā lietas izspriešanai – Darbības joma – Lietas nodošana bērna nolaupīšanas gadījumos – Lietas nodošana dalībvalsts, uz kuru bērns nelikumīgi aizvests, tiesai, ko veikusi atbilstoši šīs regulas 10. pantam kompetentā tiesa – Ietveršana (Padomes Regulas Nr. 2201/2003 10. pants un 15. panta 1. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 40.–43., 45.–51. un 55. punktu un rezolutīvās daļas 1. punktu)

2. *Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde laulības lietās un lietās par vecāku atbildību – Regula Nr. 2201/2003 – Jurisdikcija vecāku atbildības jomā – Lietas nodošana tiesai, kas ir labākā situācijā lietas izspriešanai – Nosacījumi – Atpakaļatdošanas pieteikums, kas pamatots ar Hāgas 1980. gada konvenciju un par ko nav pieņemts galīgs nolēmums (Padomes Regulas Nr. 2201/2003 15. panta 1. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 57.–59. punktu un rezolutīvās daļas 2. punktu)

3. *Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde laulības lietās un lietās par vecāku atbildību – Regula Nr. 2201/2003 – Jurisdikcija vecāku atbildības jomā – Lietas nodošana tiesai, kas ir labākā situācijā lietas izspriešanai – Jēdziens “tiesa, kas ir labākā situācijā” – Vērtēšanas kritēriji – Reāla un konkrēta pievienotā vērtība nolēmuma attiecībā uz bērnu pieņemšanai – Risks, ka vecākam, kurš lūdz bērna atpakaļatdošanu, tiek liegta iespēja efektīvi izvirzīt savus argumentus – Steidzami pagaidu pasākumi, kurus pieņēmusi tiesa, kas ir labākā situācijā – Sešu nedēļu*

*termiņa notecējums pēc atpakaļatdošanas pieteikuma, kurš balstīts uz Hāgas 1980. gada konvenciju, iesniegšanas un būtiska kavēšanās lemt par šo lūgumu
(Padomes Regulas Nr. 2201/2003 15. pants)*

(skat. 63., 64. un 66.–69. punktu)

Rezumējums

TT un AK, Slovākijas pilsoņi, ir 2012. gadā Slovākijā dzimušo V un M vecāki. 2014. gadā ģimene pārcēlās uz Austriju. TT un AK 2020. gadā izšķīrās, un AK bez TT piekrišanas aizveda bērnus dzīvot pie sevis uz Slovākiju. TT vērsās Slovākijas tiesā ar pieteikumu par bērnu atpakaļatdošanu atbilstoši Hāgas 1980. gada konvencijai¹. Vienlaikus viņš cēla prasību Austrijas tiesā, lai iegūtu pilnīgas aizgādības tiesības pār bērniem. AK vērsās šajā pašā tiesā, lai tā lūgtu Slovākijas tiesu atzīt savu jurisdikciju bērnu aizgādības tiesību jomā atbilstoši Regulai Nr. 2201/2003^{2,3}, apgalvojot, ka Slovākijas tiesas ir labākā situācijā, lai lemtu par vecāku atbildību attiecībā uz abiem bērniem.

Iesniedzējtiesa jautā, vai jurisdikciju lemt par bērna aizgādību saskaņā ar Regulu Nr. 2201/2003⁴ var nodot tās dalībvalsts tiesai, kurā bērns ir izveidojis savu pastāvīgo dzīvesvietu pēc nelikumīgas aizvešanas, un vai šādai nodošanai paredzētie nosacījumi ir izsmeļoši.

Tiesa, kurā vērsusies minētā iesniedzējtiesa, sniedz precizējumus par nosacījumiem, ar kādiem dalībvalsts tiesa, kurai saskaņā ar šīs regulas 10. pantu ir jurisdikcija izskatīt lietu par vecāku atbildību pēc būtības, atbilstoši šīs regulas 15. panta 1. punkta b) apakšpunktam izņēmuma kārtā var lūgt nodot lietu tās dalībvalsts tiesai, uz kuru viens no vecākiem ir nelikumīgi aizvedis bērnu.

Tiesas vērtējums

Regulā Nr. 2201/2003 ietvertās normas par vecāku atbildību ir izstrādātas, lai ievērotu bērna vislabākās intereses, un šajā nolūkā tajās dota priekšroka tuvuma kritērijam. Tā ir izveidots vispārējās jurisdikcijas noteikums⁵ par labu tās dalībvalsts tiesām, kurā bērnam ir pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība. Tomēr šis noteikums ir piemērojams⁶, ievērojot it īpaši šīs regulas 10. pantu, kurā jurisdikcija ir piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas. Šīs normas, ar kuru tiek īstenots mērķis atturēt no nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas starp dalībvalstīm, priekšmets ir neitralizēt iedarbību, ko vispārējās jurisdikcijas noteikuma piemērošana radītu bērna nelikumīgas aizvešanas gadījumā, proti, jurisdikcijas nodošanu dalībvalstij, kurā bērns nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas dēļ būtu ieguvis jaunu pastāvīgo dzīvesvietu.

¹ 1980. gada 25. oktobrī Hāgā noslēgtā Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

² Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.). Regulas Nr. 2201/2003 15. pantā ir paredzēta iespēja izņēmuma kārtā dalībvalsts tiesām, kurām ir piekritība izskatīt lietu par vecāku atbildību pēc būtības, lūgt nodot šo lietu vai attiecīgo tās daļu tādas citas dalībvalsts tiesai, ar ko bērnam ir īpaša saikne, ja tā ir vispiemērotākā šīs lietas izskatīšanai un ja tas ir bērna labākajās interesēs.

³ It īpaši atbilstoši šīs regulas 15. panta 1. punkta b) apakšpunktam, 2. punkta a) apakšpunktam un 5. punktam.

⁴ Atbilstoši šīs regulas 15. panta 1. punkta b) apakšpunktam.

⁵ Atbilstoši šīs regulas 8. panta 1. punktam.

⁶ Atbilstoši šīs regulas 8. panta 2. punktam.

Turklāt Regulas Nr. 2201/2003 15. pantā ir paredzēts sadarbības mehānisms, kas ļauj dalībvalsts tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu, izņēmuma kārtā nodot lietu citas dalībvalsts tiesai ar nosacījumu, ka šī pēdējā sešu nedēļu laikā atzīst savu jurisdikciju. Iespēja lūgt nodošanu ir arī tiesai, kuras jurisdikcija ir pamatota ar Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu, un nav izslēgts, ka nodošana tiek veikta tās dalībvalsts tiesai, uz kuru kāds no vecākiem ir nelikumīgi aizvedis attiecīgo bērnu. Proti, bērna labākās intereses, kas ir viens no Regulas Nr. 2201/2003 mērķiem, ir galvenais apsvēruma, un attiecīgajai nodošanai ir jākalpo šim mērķim. Regulas Nr. 2201/2003 mērķiem nav pretrunā tas, ka tiesa, kurai, pamatojoties uz šīs regulas 10. pantu, ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību, var lūgt nodot tajā izskatāmo lietu citas dalībvalsts tiesai, uz kuru viens no vecākiem ir nelikumīgi aizvedis bērnu.

Taču šo nodošanu var lūgt vienīgi tad, ja ir izpildīti trīs izsmeltoši un kumulatīvi nosacījumi⁷, proti, ja pastāv "īpaša saikne" starp bērnu un citu dalībvalsti, ja tiesa, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības, uzskata, ka šīs citas dalībvalsts tiesa ir "labākā [situācijā]", lai izspriestu lietu, un ja nodošana ir bērna labākajās interesēs, proti, nerada risku negatīvi ietekmēt bērna situāciju. Tas, ka ir iesniegts uz 1980. gada Hāgas konvenciju balstīts pieteikums par atpakaļatdošanu, par ko nav pieņemts galīgs nolēmums dalībvalstī, uz kuru šo bērnu ir nelikumīgi aizvedis viens no vecākiem, pats par sevi nevar liegt izmantot tiesības lūgt lietas nodošanu, taču šis apstāklis ir jāņem vērā, analizējot nodošanai nepieciešamo nosacījumu izpildi.

Šajā ziņā, pirmkārt, tas, ka bērns ir dalībvalsts pilsonis, ir viens no kritērijiem, kas ļauj uzskatīt – viņam ir "īpaša saikne" ar šo dalībvalsti.

Otrkārt, runājot par nosacījumu, saskaņā ar kuru tiesai, kurai paredzēts nodot lietu, ir jābūt "labākā situācijā" lietas izskatīšanai, tiesai, kurai ir jurisdikcija, būtu jāņem vērā vairāki elementi. Vispirms – nodošanai jāsniedz reāla un konkrēta pievienotā vērtība nolēmuma attiecībā uz bērnu pieņemšanā nekā tad, ja lieta paliktu tiesā, kurai ir jurisdikcija. Tā tas citastarp ir gadījumā, kad tiesa, kurai iecerēts nodot lietu, pēc pamatlietas pušu lūguma un saskaņā ar piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem ir veikusi visus steidzamos pagaidu pasākumus, kas pamatoti citastarp ar Regulas Nr. 2201/2003 20. pantu. Turklāt nodošana nedrīkst radīt acīmredzamu risku, ka vecākam, kurš lūdz bērna atpakaļatdošanu, tiek liegta iespēja efektīvi paust savus argumentus tiesā, kurai paredzēts lietu nodot. Visbeidzot, ja pieteikums par atpakaļatdošanu, kas balstīts uz Hāgas 1980. gada konvenciju, ir iesniegts tās dalībvalsts kompetentajās iestādēs, uz kuru bērns nelikumīgi aizvests, nevienu šīs dalībvalsts tiesu nevar uzskatīt par tādu, kas ir "labākā [situācijā]" lietas izskatīšanai, pirms ir beidzies sešu nedēļu termiņš, kas paredzēts, lai pieņemtu lēmumu par bērna atpakaļatdošanu⁸. Turklāt būtiska kavēšanās, ko pieļāvušas minētās dalībvalsts tiesas, lai lemtu par šo pieteikumu, var būt apstāklis, kas neliecina par labu konstatējumam, ka šīs tiesas ir labākā situācijā, lai lemtu par aizgādības tiesībām pēc būtības. Proti, pēc tam, kad tās ir informētas par bērna nelikumīgu aizvešanu, tās līgumslēdzējas valsts tiesas, uz kuras teritoriju bērns ir aizvests, nevar lemt par aizgādības tiesībām pēc būtības, kamēr citastarp nav pierādīts, ka ir izpildīti nosacījumi bērna atpakaļatdošanai⁹.

Visbeidzot, treškārt, nosacījuma par bērna labākajām interesēm izvērtējumā nevar abstrahēties no tā, ka tās dalībvalsts, uz kuru viens no vecākiem ir nelikumīgi aizvedis bērnu, tiesām uz laiku nav bijis iespējams pieņemt šīm interesēm atbilstošu nolēmumu par aizgādības tiesībām pēc būtības, pirms šīs dalībvalsts tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums par bērna atpakaļatdošanu, vismaz nav lēmusi par to.

⁷ Tie izsmeltoši uzskaitīti Regulas Nr. 2201/2003 15. panta 1. punktā.

⁸ Tas paredzēts Hāgas 1980. gada konvencijas 11. pantā un Regulas Nr. 2201/2003 11. pantā.

⁹ Hāgas 1980. gada konvencijas 16. pants.